

2013-2014 Yargı Yılı, 2 Eylül günü geleneksel törenle açıldı. Yargıtay Başkanı'nın konuşmasından sonra Türkiye Barolar Birliği Başkanı Avukat Prof. Dr. Metin Feyzioğlu kürsüye çıktı.

Avukat Prof. Dr. Metin Feyzioğlu, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, TBMM Başkanı Cemil Çiçek, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve hükümet üyeleri ile çok sayıda yüksek yargıç ve savcının huzurunda demokrasi, hukuk devleti ve savunmanın güncel ve yapısal sorunları hakkında kapsamlı bir konuşma yaptı.

Konuşmanın çeşitli kesimlerden aldığı tepkiler gözönüne alındığında tarihsel nitelikte olduğu, önümüzdeki günlerde pek çok konuda sözü edileceği anlaşılmaktadır.

Dergimiz bu sayısında Başkan'dan yerine bu konuşmanın tam metnini yayınlamayı uygun görmüştür.

Sayın Cumhurbaşkanım,

9 Ağustos 1969'da kurulan **Türkiye Barolar Birliği'** nin 44. kuruluş yıldönümünü kısa bir süre önce idrak ettik.

"Savunmanın savunulmasının zorunlu hale geldiği bir ortamda "kutladık" diyemiyorum; "idrak ettik" diyorum.

Çağdaş hukukun avukatlar için kabul ettiği;

- Hiç bir baskı, engelleme, taciz veya hukuka aykırı müdahaleyle karşılaşmadan her türlü mesleki faaliyeti yerine getirmeleri,
- Görevlerini icra ederken güvenlikleri tehdit edildiğinde korunmaları,
- Yargı yerleri ve idari makamlar önünde yazılı ve sözlü taleplerinde hukuki ve cezai muafiyetlerden yararlanmaları,
- Müvekkilleriyle iletişimlerinin gizliliği gibi ilkelerin ihlal edildiği bir ortamdayız.

Bugün, savunma baskı altındadır. Avukatlar, mesleki faaliyetleri nedeniyle soruşturulmakta ve kovuşturulmaktadır. Adliyelerden ve duruşma salonlarından yaka paça çıkarılmakta, savunma görevinden yasaklanmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Avukata mesleğini icra ederken tanınan güvenceler hiçbir şekilde şahsi ayrıcalıklar değildir. Şöyle ki, uluslararası hukuk metinlerinde, anayasalarda veya kanunlarda büyük harflerle yazılan haklar, insanların kullanımına sunulmadığı takdirde fazla bir anlam ifade etmez. Avukatın görevi, bu hakları insanların kullanımına sunmaktır. Şu halde avukat, toplum içinde yaşayan insanı birey yapan meslek mensubudur. Avukatın hak ve yetkilerine veya avukatın doğrudan doğruya yaşamına ya da vücut bütünlüğüne yönelen her saldırı, aslında bireye yönelmiştir. Öyleyse eğer bir yerde avukat yerde sürükleniyorsa, aslında yerde sürüklenen yurttıştır.

Barolar ve onların çatı kuruluşu Türkiye Barolar Birliği, avukatların örgütlü gücüdür. Nitekim barolara ve Türkiye Barolar Birliği'ne Avukatlık Kanunu'nun 76. ve 110. maddeleriyle *"hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak ve korumak, bu kavramlara işlerlik kazandırmak"* görevinin verilmesinin sebebi, avukatın toplum içindeki vazgeçilmez yeri ve önemidir.

Yönetim modeli ne olursa olsun tarih boyunca her devlet uyuşmazlıkları yargılamakla görevli olan kurumlar tesis etmiş, görevliler atamıştır.

Başka bir anlatımla, ister totaliter veya otoriter ister demokratik olsun bütün devletlerde uyuşmazlıkları çözmek üzere kurulmuş mahkemeler vardır. Ancak sadece demokratik hukuk devletlerinde etkin ve yargının kurucu unsuru niteliğini taşıyan bağımsız savunmadan söz edilebilir.

Demokratik hukuk devletlerinde mahkemelerin görevi adli yollar kullanmak suretiyle iddianın doğruluğunu araştırmak, doğruyu yanlıştan, suçluyu suçsuzdan ayırt etmektir. Adli yoldan kasıt, evrenselleşmiş ölçütlere uygun hukuk kurallarıyla belirlenmiş olan yoldur. Bu noktada karşımıza, adil yargılanma hakkı çıkar. Çağdaş ceza muhakemesinin amacı, kişileri lekelemeden, toplumu ezmeden ve sindirmeden, her bireyin hukuki güvenlik hakkını pekiştirerek, demokratik hak ve hürriyetlerini kullananları hiçbir korkuya hatta endişeye dahi sevk etmeyecek şekilde gerçeğe ulaşmaya gayret etmektir.

Şu halde, adli yol ve onun içinde yer alan adil yargılanma hakkı göz ardı edilip, *"ne pahasına olursa olsun gerçeğe ulaşılacaktır"* diye

çıkılan bir yolun sonunda, hem gerçeğe ulaşamaz hem de soruşturma ve kovuşturma süreci, kamu düzenini, soruşturulan veya kovuşturulan suçtan daha fazla ihlal eder. Şöyle ki, adli yoldan sapılan, adil yargılanma hakkı ihlal edilen her durumda, sadece soruşturulan veya kovuşturulan bireyler değil, üçüncü kişiler de temel hak ve özgürlüklerinden, hukuki güvenliklerinden endişe etmeye başlarlar.

Unutulmamalıdır ki, bir kişi hayatı boyunca suç işlemeyeceğini taahhüt edebilir ve bu sözüne de sadık kalabilir. Ancak hiç kimse hayatında bir gün yargılanıp yargılanmayacağını bilemez. İşte bu sebeple çağdaş ceza muhakemesinin kuralları, suçsuzluk karinesi temel hakkı ekseninde, bir yandan suçu kesin hükümlerle sabit oluncaya kadar şüpheli ve sanığı, diğer yandan hayatlarında bir gün suçlanabileceklerini ya da yargılanabileceklerini bilmesi gereken toplumun diğer bütün bireylerini korur.

Adil yargılanma hakkının hukuk uygulamacıları tarafından içselleştirilmediği, dolayısıyla sık sık ihlal edildiği toplumlarda bireyler, temel hak ve özgürlüklerinin her an devlet tarafından ihlal edilebileceği korkusuyla yaşarlar; kendilerini ifade etmekten çekinmeye başlarlar; devlet aygıtını bir hizmet aracı olarak değil korkulan bir büyük abi olarak algılarlar.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Çağdaş demokratik hukuk/devlet/toplum düzenlerinde muhakeme hukukunun geldiği aşamada, "*gerçek*"e, sözlerin çarpışmasıyla ulaşabileceği kabul edilmektedir. Bunun için birbirine eşit üç makama ihtiyaç vardır:

- Mahkemelerden ve hâkimlerden oluşan yargılama makamı,
- Yargılama makamının tamamen dışında örgütlenmiş iddia makamı,
- Yargılama ve iddia makamları ile siyasi iktidardan tamamen bağımsız avukatların oluşturduğu savunma makamı.

Söz konusu makamların tamamı yargının kurucu unsurudur.

Bu unsurlardan mahkemeler ve hâkimler bağımsız ve tarafsız olmadıkları takdirde, adil yargılamadan ve dolayısıyla yargının adalet dağıttığından söz edilemez.

Öte yandan, hâkimler ve savcılar birbirine yaklaşır ve savunma makamından uzaklaşırsa, muhakemede gerçeğe ulaşılmasının vazgeçilmez koşulu olan *"hiç kimse kendi davasında hâkim olamaz"* ilkesi özünden ihlal edilmiş olur. Çünkü sıfat olarak iddia eden ve yargılayan makamlar birbirinden ayrı gibi görünse de uygulamada meydana gelen fiili yakınlaşma ve hatta birleşmeler, iddia makamının aynı zamanda fiilen yargılama yapıp hüküm vermesi sonucunu doğurur.

Hâkimlerin tarafsız ve bağımsız olmaları ne kadar önemliyse kanun koyucu veya idari makamların yerine geçerek yasama organı ya da hükümet gibi davranmaları da kabul edilemez. Başka bir anlatımla, devlet içinde ayrı devletler olmaz; yargı mensuplarının devletin içinden veya dışından kimi yapılarca *"benim hâkimim"*, *"senin hâkimin"* diye sınıflandırılması izah dahi olunamaz. Bu tartışmaların yapıldığı bir ülkede hiç kimsenin hukuki güvenliği kalmaz. Adalet mülkün temeli ise, mülk temelsiz kalır.

Adil yargılanma hakkının vazgeçilmez koşulu, bağımsız, etkili, dolayısıyla yargının kurucu unsuru niteliğini taşıyan bir *"savunma"*nın varlığıdır. Savunma makamının diğer iki makam karşısında güçsüz bırakılması ve adalete ulaşılmasını sağlamakta vazgeçilmez işlevinin diğer iki makam tarafından içselleştirilmemesi durumunda da, iddia makamının ileri sürdüğü tezin karşısına etkili bir anti tez çıkarılamaz. Bu durumda yargılamada gerçeğe ve adalete ulaşılması beklenemez.

Böyle bir yargılamada, suçlu suçsuzdan, doğru yanlıştan ayrılmaz. Varılan sonuç, *"gerçek"* değil, mahkemelerin veya mahkemeleri etkileyen güçlerin gerçek olarak göstermek istedikleri bir aldatmacadan ibaret olur.

Ülkemizde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun hâkim bağımsızlığını, hâkim ve savcı teminatını sağlayamadığını tespit etmek zorundayız. Öte yandan yapıldığı söylenen reformlara rağmen, adil yargılama sorununun köküne henüz inilmemiş, belki de inilmek istenmemiştir. Üzülerek belirtmeliyiz ki hâkim ve savcılar aynı yerde staj eğitimi görmeyen, aynı makam tarafından özlük işlerine bakılıyor olmasının, aynı lojmanlarda kalmalarının, adliyelerde keyfi bir şekilde avukatlara kapatılan özel kapılardan geçmenin, özel asansörlere binmenin, komşu odalarda oturmalarının ve iki meslek grubu arasında kolaylıkla geçiş olmasının etkisiyle, kendilerini, birbirlerine yakın, hatta özde aynı görmekte, avukatları ise kurucu unsur olarak kabul

etmeye direnmektedirler. Dolayısıyla avukatın yargının kurucu unsuru olarak benimsenmediği bir yerde, adil yargılanma hakkının hayata geçirildiğinden bahsetmek mümkün değildir.

Maalesef ülkemizde, uygulamada, savunmanın kutsallığından sürekli dem vurulsa da, savunmanın hala kurucu unsur olarak sayılmadığını, gerçeğe ulaşılmasında engel olarak kabul edildiğini görüyoruz.

Kanunun açık hükmüne rağmen avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliğini göz ardı eden ve salt serbest meslek olarak gören Danıştay 8. Dairesi'nin 05.11.2012 gün ve 2012/5257 Esas sayılı yürütmeyi durdurma kararının gerekçesini içimize sindiremiyor ve eleştiriyoruz.

Avukatlık Kanunu'nun 46/2. maddesinin açık hükmüne rağmen, avukatın Yargıtay'da dosya görmesini vekâletname ibrazına bağlayan Yargıtay Başkanlar Kurulu'nun hukuka aykırı idari işleminin geri alınmasını 80 bin avukat adına talep ediyorum. Yargıtay Başkanlığı'na bu konuda sunduğumuz, farklı üniversitelerde görev yapan çok sayıda hukuk akademisyeninin hazırladığı ve anılan kararın hukuka aykırılığını açıkça ortaya koyan raporlar dikkate bile alınmamıştır. İtirazımızın reddine ilişkin gerekçe tarafımıza bildirilmemiştir. Bütün bunların saygı sınırlarını zorlayan, avukatlara ve barolara küçümseyici bakış açısını sergileyen, işbirliğini engelleyen bir uygulama olduğunu huzurlarınızda üzülererek ifade ediyorum; Yargıtay'ı, Yüce Yargıtay'a şikâyet ediyorum.

Bu kararı veren sayın hâkimlerin bir gün avukatlık mesleğine geçtiklerinde, içeriğini bilmedikleri dosyalara, sırf içeriğini öğrenebilmek ve buna göre davayı alıp almamaya karar verebilmek için vekâletname koymak zorunda kaldıklarında, kararlarının ne kadar yanlış olduğunu anlayacaklarını çok iyi biliyorum. Dileğim odur ki, Yüce Yargıtay, hukuka aykırılığı daha önce düzeltir.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Meslek alanımız sürekli olarak daraltılmakta, münhasıran avukatlar tarafından yerine getirilebilecek faaliyetlerin sayısı giderek azaltılmaktadır. Avukatlar etkili bir sosyal güvenceden hala yoksundurlar. Kontrolsüz açılan hukuk fakültelerinden yeterli eğitimi almamış hukuk fakültesi mezunları sınavsız bir şekilde avukatlık stajına başlayıp

kolaylıkla avukat olmakta, sonuçta hem hizmetin kalitesi düşmekte hem de avukatlar büyük ekonomik zorluklara sürüklenmektedir. Türkiye Barolar Birliği olarak bu konularda üzerimize düşeni yapmaya daima hazırız. Bu çerçevede avukatlık stajında kalitenin artırılması ve etkili değerlendirme yöntemlerinin getirilmesine ilişkin düzenleme çalışmalarımız son aşamaya gelmiş bulunmaktadır. Hukuk fakültelerinin açılması ve müfredatlarının belirlenmesi konusunda buradan Yüksek Öğretim Kurulu'na işbirliği çağrısında bulunuyoruz.

Anayasa değişikliğine ilişkin uzlaşma komisyonunun çalışmalarında avukatlara ve barolara yargı bölümünde yer verilmiş olmasını olumlu karşıladığımızı ifade etmek istiyorum. Ne var ki, aynı düzenleme içerisinde Türkiye'de avukatlık mesleğine büyük zararlar verecek ve avukatların yakın çevreleriyle birlikte yaklaşık 800 bin kişiyi doğrudan etkileyecek, milyonlarca yurttaşımızın ise ekonomik güçlük sebebiyle avukatlık hizmetinden yararlanmasını fevkalade zorlaştıracak yabancı avukatlık ortaklıklarının Anayasal güvenceye kavuşturulmak istenmesini şiddetle kınıyoruz.

Yürürlükteki Avukatlık Kanunu, pek çok yönden anti demokratik, vesayetçi, mesleğimiz açısından çağın gerektirdiği ihtiyaçları karşılamaktan uzaktır. Türkiye Barolar Birliği olarak bütün baroların ve avukatların katkısını sağlamak suretiyle geniş kesimleri tatmin edecek çağdaş bir kanun taslağı ortaya koymaya hazırız. Katılımcı süreç işletilmeden, "*ben yaptım oldu*" zihniyeti ile karşımıza getirilecek kanun tasarısı veya gece yarısı teklifleriyle Avukatlık Kanunu'nun değiştirilmesinin, hukuk devletine ve huzurlu bir toplumsal yaşama ağır darbe vuracağını her türlü izahtan varestede olduğunu hatırlatmak istiyorum.

Yeni yapılacak olan Avukatlık Kanunu'nda staja ve mesleğe giriş sınavla gerçekleşmeli; avukatlık meslek alanı, gelişmiş ülkelerin mevzuatları model alınarak çağdaş insanların ihtiyaçlarına göre yeniden planlanmalıdır.

Baroların ve Türkiye Barolar Birliği'nin üzerinden idarenin vesayeti tamamen kaldırılmalı, noterlerinkine benzer bir avukat destek havuzu oluşturulmalı, avukatlığın bir kamu hizmeti olduğu dikkate alınarak belirli bir kıdemin üstündeki avukatlara yeşil pasaport hakkı tanınmalı, avukatın delil toplama yetkisine dayanarak ileri sürdüğü taleplerin yerine getirilmemesi etkili yaptırımlara bağlanmalı, avukatın yargının kurucu unsuru olduğu pekiştirilmeli, avukatların baroların ve Türki-

ye Barolar Birliği'nin varlık sebebini kabullenmeyi reddeden yargısal uygulamalara karşı güvence sağlayacak şekilde Avukatlık Kanunu yeniden yazılmalıdır.

Bu noktada, seslerini buradan duyurma imkânları olmayan adliye personelinin de dağ gibi büyümüş sorunlarına artık çözüm bulunması gerektiğini ifade etmeyi bir görev biliyorum. Bu çerçevede, adliye emekçilerinin saatlerce bilgisayar kullanımından ve olumsuz çalışma koşullarından kaynaklanan ciddi sağlık sorunlarından tutun da, fazla çalışma ücreti alamamalarına ve 4/c'li personelin kadrosuz çalıştırılıyor olmasına kadar çok sayıda sorunun çözüm beklediğini bilgilerinizi sunuyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı,

Yüksek huzurlarınızda kanunun açık hükmü gereği korumakla yükümlü olduğumuz demokratik, laik, sosyal hukuk devletine ilişkin bazı tespit ve değerlendirmelerimi arz etmek istiyorum.

Hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren ve bu hakları korumak üzere adil bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendisini zorunlu sayan ve faaliyetlerinde hukuka ve anayasaya uyan bir devlettir. Bu tanımlamanın içinde özgür insan, hak ve yükümlülüklerle donatılmış yurttaş yer alır. Demokratik hukuk devletinde, üstünlerin hukuku değil, hukukun üstünlüğü egemendir.

Bu noktada son dönemlerde sıkça telaffuz edilen "*milli irade*" tabirini kısaca değerlendirmekte fayda görüyorum. Dünya ve Türkiye tarihine bakıldığında, milli irade tabiri daha ziyade, seçimle iş başına gelmiş ancak çoğulculuk yerine çoğunlukçuluğu benimsemiş ve giderek otoriter eğilimler sergilemeye başlamış siyasi iktidarların tercihi olmuştur. Çağdaş demokrasiler ise çoğulcudur. Başka bir anlatımla çağdaş demokrasiler, sadece o an için çoğunlukta olan siyasi görüşleri değil, sayıca azınlıkta olan başka görüşleri de kucaklar. Bugün eğer mutlaka milli irade tabiri kullanılmak isteniyorsa, Türkiye Cumhuriyeti'nin çoğulcu bir demokrasi modeline dayandığı unutulmamalıdır. Bu durumda milli irade tabiri, çoğunluğun azınlığa tahakküm ettiği, siyasi iktidarın her kurumu ele geçirdiği ve yaşamın her alanını düzenlemeye soyunduğu, insanların yaşam biçimine müdahale ettiği dönemlerdeki içerikten elbette ki farklı anlaşılabilir.

O halde çağdaş bir demokraside “*milli irade*” tabirini kullanmaya devam etmek isteyenler, bu tabirin içinde siyasi iktidara muhalif düşüncelerin de yer aldığını, hükümetlerin parlamentodaki çoğunluklarına dayanarak her istediklerini yapamayacaklarını ve onlara oy vermeyenlerin de hükümeti olduklarını; insanlığın ortak değerlerini temsil eden hukukun genel ilkelerine, usulüne göre yürürlüğe konulmuş insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelere ve anayasaya uygun davranılmasının zorunlu olduğunu unutmamalıdır. Anayasamızın değişmez maddelerinde ifadesini bulan Cumhuriyetin temel niteliklerinin siyasi iktidarı sınırladığı ve çoğunluğun azınlığa tahakkümünü engellediği de hiçbir zaman akıldan çıkarılmamalıdır. Bu sınırlamalarla kastedilen, bazılarının ileri sürdüğünün aksine, azınlığın çoğunluğa tahakkümü asla değildir; kastedilen, demokratik uzlaşma kültürüdür, katılımcı demokrasidir, geçici bir çoğunluğun geçici bir azınlık üzerinde mutlak egemenlik kurmasının önlenmesidir; nasıl yaşayacağını, hangi okula gideceğini, hangi inanca sahip olacağını, nerede ibadet edeceğini, hangi ahlak kuralını benimseyeceğini kişilere dayatmaya kalkışmamasıdır.

Demokratik hukuk devletinin, dolayısıyla çağdaş bir toplumun en büyük düşmanlarından biri, kuşkusuz askeri darbelerdir. Askeri darbelerin demokrasi kültürünü yok ettiği, hiçbir soruna asla çare olmadığı, yeni ve çok daha büyük toplumsal sorunlara yol açtığı Türkiye ve diğer ülkelerdeki tarihi örneklerle kanıtlanmıştır. İstisnasız bütün askeri darbeler, demokrasinin vazgeçilmezi olan siyasi partilerin kurumsallaşmasını önlemiş, sivil toplum örgütlenmelerine izin vermemiş, demokrasinin bir yaşam biçimi olmasını engellemiş ve seçimden seçime oy verilen, yeterli derinlikten yoksun bir demokrasi kültürü yaratmıştır.

Askeri darbelerin ne kadar büyük felaketlere yol açabileceğinin en güncel örneği, Türkiye’nin bu yönden haklı tepkisini ortaya koyduğu Mısır’da yaşanmaktadır. Bu tepkinin dünya kamuoyu üzerinde etkili olabilmesi için, ülkemiz içinde insan haklarına ve demokratik özgürlüklere azami saygı gösterilmesi gerektiği kuşkusuzdur.

İster ülkemizde ister dünyanın başka bir yerinde olsun; barışçıl gösteri hakkını kullananlara şiddet uygulanması, göstericilerin gerçek mermilerle, hedef gözetilerek sıkılan gaz bombalarıyla, plastik mermilerle veya kimyasal madde karıştırılmış tazyikli sularla öldürülmesi ya da

yaralanması ağır bir suçtur. Bu suçları işleyenlerin teşvik edilmeleri veya ödüllendirilmeleri değil, cezalandırılmaları gerekir. Hiçbir siyasi veya ekonomik menfaat en üstün değer olan insan yaşamından daha değerli değildir. Sudan’da, Lazkiye’de, Rojava’da, Mısır’ın Adeviyesi’nde veya Tahrir’inde, Lice’de, Uludere’de, Reyhanlı’da, Akçakale’de, Ceylanpınar’da, Eskişehir’in, Ankara’nın, İstanbul’un ve Hatay’ın sokaklarında, insanların katledilmesinin hiçbir mazereti olamaz.

Demokratik bir devlette, devletin, düşüncenin ve ifadenin önünü açması, şiddet çağrısı yapmayan düşüncelerin istenilen yerlere ulaştırılabilmesi için toplumsal iletişim kanallarını açık tutması, barışçıl toplantı ve gösterileri engellememesi esastır. İfade özgürlüğü ve onun hayata geçirilme yöntemlerinden olan barışçıl toplantı ve gösteriler, özgür ve demokratik bir toplumun varlığının en önemli kanıtıdır.

Demokrasilerde “seçim sandığı” kuşkusuz vazgeçilmezdir. Ancak demokrasi, sandıktan sandığa oy vermekle sınırlı bir rejim değil, bir yaşam biçimidir. Demokratik hukuk devletinde, siyasi iktidar, parlamentodaki çoğunluğu ne olursa olsun hukuk kurallarıyla bağlı olduğunu bilir. Hukuk kurallarını uygulayanlar da daima özgürlükçü pencereden bakarlar. Çünkü demokratik hukuk devletinde özgürlükler esas, özgürlüklerin kısıtlanması ise istisnadır.

Özgürlükler söz konusu olduğunda devlet, kısıtlamak ve yasaklamak yerine engelleri kaldırmakla yükümlüdür.

Bu çerçevede, hiç kimse düşüncelerini açıkladığı için idari veya adli soruşturmalara tabi tutulamaz. Anayasa’ya, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına göre; devletin güvenlik güçleri barışçıl gösterilere hiçbir şekilde güç kullanarak müdahale edemez. Barışçıl gösterilerde “dağılım” uyarısı yapılması, dağılmayan göstericilere güç kullanılmasının mazereti olamaz. Güç kullanılmasının haklı olduğu yerlerde ise gerekenden fazla gücün kullanılması, üzerinde güç kullanılan şahıs etkisiz hale getirildikten sonra da güç kullanarak keyfi ve fiili cezalandırma yoluna gidilmesi hiç kuşkusuz sorumluluk gerektirir. Sokak aralarında, hatta gündüz gözüyle şehir meydanlarında eli sopalı veya palalı kişilerin polis memurlarının desteğiyle, teşvikiyle veya koruması altında yaptığı katliamların ve şiddet eylemlerinin ne kadar ağır bir suç teşkil ettiğini açıklamayı gerekli dahi görmüyorum.

Devletin emniyet güçlerini, kanunu ihlal eden silahlı güçlerden ayırt eden husus, emniyet güçlerinin güç kullanma yetkisinin son derece sıkı kurallarla düzenlenmiş olmasıdır. Bu kuralları yok sayarak uygulama yapan bir emniyet mensubunun, silah taşıyan sıradan bir suçludan farkı yoktur; sadece devletin silahını ve yetkilerini kötüye kullandığı için çok daha ağır bir sorumluluğu vardır. Yetkilerini kötüye kullanan emniyet mensupları korunduğu takdirde, gözbebeğimiz olması gereken emniyet teşkilatının saygınlığına zarar verilir; kolluk görevlileri ile halk arasında nefret duvarları yükselir, görevini yasalara uygun ve fedakârca yerine getiren binlerce kolluk görevlisi toplumda hiç hak etmedikleri suçlamalara maruz kalır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Çağdaş devlet anlayışında kutsal olan devlet değil, devletin hizmetle yükümlü olduğu insandır. Devleti kutsallaştırmak isteyenler, aslında kendilerini kutsallaştırmak ve dokunulmaz ilan etmek isterler. Bu düşüncede olanlar halka sundukları hizmetleri bir görev olarak değil, bir lütuf olarak görürler. Kendi kendilerini halka hizmet ederken lütufta bulduklarına inandıranlar, bireylerin muhalif düşünceler açıklamasına, toplulukların toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmasına öfkelenirler ve halkı kadir bilmezlikle suçlarlar.

Siyasi iktidarlar, demokratik kitle örgütlerinin eleştirilerinden elbette haz etmek zorunda değildir; ancak çoğulcu demokrasilerde, siyasi iktidarlar, bu eleştirileri değerlendirmek ve hoşgörülle karşılamak zorundadır. Çoğulcu demokrasilerde siyasi iktidarlar hoşlarına gitmeyen siyasi düşünceleri hedef almazlar, parlamentodaki çoğunluklarına dayanarak demokratik kitle örgütlerini yok etmeye kalkışmazlar; bunları demokrasinin vazgeçilmezi olarak kabul ederler ve birlikte yaşarlar. Böylece bindikleri demokrasi dalını kendi elleriyle kesmezler.

Esasen çoğulcu demokrasi, gerçek demokrasinin tek modelidir. Çoğunlukçu rejimler kendi kendilerini demokrasi olarak ilan etseler de, o düzenlerde özgürlük yoktur, siyasi iktidarın lütufları vardır.

Demokratik bir hukuk devletinde, düşünme, düşündüğünü ifade etme ve basın özgürlüğü vazgeçilmezdir. Basın özgürlüğüne yönelik en büyük tehdit yalnızca gazetecilere açılan davalar veya gazete sahiplerine yönelik idari-mali uygulamalar ve gazetelerin uygulamak

zorunda kaldıkları otosansür değil, tekelleşme ve basın çalışanlarının örgütlenmesinin önüne getirilen kısıtlamalardır. Bu özgürlükler kısıtlandığında muhalefet partilerinin ve demokratik kitle örgütlerinin etkili muhalefet yapma imkânları ellerinden alınır. Bu durumda ne kadar baskı altında tutulursa tutulsun, toplum bir noktada patlar ve toplumsal muhalefet, siyasal muhalefetin önüne geçer. Toplumsal olaylar karşısında siyasi iktidarlar, başkalarını suçlayarak savunmaya geçmek yerine, olayların gerçek sebeplerini bulmaya, toplumun sıkıntısını anlamaya çalışmalıdır. Suçlamak kolay, çözüm bulmak zordur. Ancak demokrasi, zoru başarmayı gerektirir. Bu başarının anahtarı ise hoşgörü, uzlaşma ve ortak akılda gizlidir.

Sayın Cumhurbaşkanı,

Özel Görevli Mahkemeler ve Terörle Mücadele Mahkemeleri, olağan dönemlerin olağanüstü mahkemeleridir. Nasıl ki anti demokratik oldukları için en sonunda kaldırılmak zorunda kalınan Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin ihtisas mahkemeleri olduğuna yönelik açıklamalar ve Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bu yönde yaptığı savunmalar inandırıcı bulunmadıysa, Özel Görevli Mahkemelerin ve Terörle Mücadele Mahkemeleri'nin ihtisas mahkemeleri olduğuna dair açıklamalar da objektif ölçütler karşısında inandırıcı değildir. Maalesef Anayasa Mahkemesi'nin 04.07.2013 gün ve 2012/100 E., 2013/84 K. sayılı kararında, eski alışkanlıkları tekrarlar şeklinde, Terörle Mücadele Mahkemesi'nin ihtisas mahkemesi olduğu kabul edilmiş ve anayasal dayanağı olmayan bu mahkemelere anayasallık vizesi verilmiştir.

Malumlarınız olduğu üzere Özel Görevli Mahkemeler, TBMM tarafından anti demokratik uygulamaları sebebiyle kaldırılmıştır. Ancak hukuk mantığıyla izahı mümkün olmayacak şekilde bu mahkemeelerin ellerindeki davaları bitirinceye kadar görev yapmalarına imkân tanınmıştır. Anayasa Mahkemesi sözü edilen kararında, bu durumu tabii hâkim ilkesiyle açıklamış ve anayasaya aykırı bulmamıştır. İnsan sağlığına zararlı olduğu tespit edildiğinde piyasadan kaldırılmasına karar verilen bir ilacın eczanelerdeki stoklar tükeninceye kadar satılmasına izin verilemeyeceği tabiidir. Aynı şekilde demokratik hukuk devletinde yeri olmadığı, anti demokratik olduğu bizzat yasama organı tarafından tespit edilen Özel Görevli Mahkemelerin yargılama yapmaya devam etmelerine, dolayısıyla yargıladıkları sanıkların hak-

larına yönelik ihlallerini sürdürmelerine izin verilmemeliydi. Anayasa Mahkemesi'nin bu kararıyla, tabii hâkim ilkesinin tanımı ve işlevi de ağır yara almıştır.

Yine Anayasa Mahkemesi'nin anılan kararında, 10 yıla kadar tutukluluğa izin veren kanuni düzenleme iptal edildikten sonra, bu iptal kararının yürürlüğe girmesinin Resmi Gazete'de yayımlanmasından 1 yıl sonraya ertelenmesini ve buna gerekçe olarak iptal kararının derhal yürürlüğe girmesi durumunda kamu düzeninin ihlal edileceğinden söz edilmesini anlamak mümkün değildir. Şöyle ki iptal kararı tutuklama kurumunu ortadan kaldırmamış, sadece tutuklulukta azami sürelerden olan 10 yıllık süreyi iptal etmiştir. Bu iptal, bir ayıbın ortadan kaldırılmasıdır. Söz konusu ayıp ortadan kaldırıldığında bir diğer azami süre olan 5 yıllık sürenin uygulanacağı açıktır. Dolayısıyla iptal kararı hiçbir boşluk doğurmayacaktır. Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararında, derhal uygulamanın kamu düzenini ihlal edeceğinden bahsedilmesi mahkemelerce bir talimat olarak algılanmış ve yerleşik uygulamadan sapılarak, temel hak ve hürriyetlere ilişkin bir iptal kararının derhal uygulanması zorunluluğu görmezden gelinmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Özellikle son birkaç yılda, “*yargı reformu*” adı altında yapılan değişiklikler, yasa yapma tekniğine aykırı bir şekilde “*torba yasalarla*” gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Torba yasa yöntemi, kamuoyunun ve ilgili demokratik kitle örgütlerinin yasalaşma sürecini takip etmelerini engelleyen, sistematikten uzak, deneme yanılma yolunu esas alan bir yöntemdir.

Temel pek çok konunun Bakanlar Kurulu'nun yasa tasarıları yerine yeterli incelemeden geçmemiş yasa teklifleri veya son dakikada Meclis Genel Kurulu'nda verilen değişiklik önergeleriyle düzenlenmesinde de katılımcı ve çoğulcu demokrasi açısından büyük sorun vardır.

Aynı şekilde Kanun Hükmünde Kararnamelerle yasamaya ait alana sürekli tecavüz edilmesi, yalnızca TBMM'yi devreden çıkarmakla kalmamakta, demokrasinin vazgeçilmezi olan muhalefeti etkisiz kılmak suretiyle kamuoyunun düzenlemelerden önceden haberdar olmasını, sürece katılmasını ve demokratik yollarla tepkisini ortaya koymasını engellemektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Bariş veya açılım olarak adlandırılan bir süreç önümüze konuldu. Hiç kuşkusuz bir tek yurttaşımızın bile burnunun kanamasını arzu etmeyiz. Kanın durması, acıların dinmesi, kardeşlerin birbiriyle kucaklaşması en büyük temennimizdir. Ancak sürecin nasıl yürüdüğüne, kiminle ve nasıl müzakere edildiğine, yol haritasının duraklarına ve nihai hedefine ilişkin sağlıklı bilgilere sahip değiliz. Amaç, kanın durması ve toplumsal huzurun sağlanması olduğuna göre, hepimiz için en büyük felaket olacak bir iç savaşın tetiklenmesinden ortak akla ulaşmak suretiyle titizlikle kaçınmak zorundayız. Bunun için sürecin şeffaf yönetilmesi ve geniş tabanlı toplumsal mutabakatın sağlanması zorunludur.

Bu çerçevede, artık uluslararası kurumların dahi yaptığı tespitler karşısında kamuoyunda inandırıcılıklarını yitirmiş olan, Balyoz, Erge-
nekon, Casusluk Davası ve KCK gibi adlarla anılan ve adil yargılanma hakkının hiçe sayıldığı davalarda yaralanan toplumsal vicdan tamir edilmeden, toplumsal uzlaşmaya ulaşılması mümkün değildir.

Bugün nasıl Yassıada davalarının travması hala devam ediyor ve Yassıada Mahkemesi'nin hukuku hiçe sayan uygulamaları Türk Hukuk Tarihi'nde kara birer leke olarak duruyorsa, anılan davalar da günümüzün geleceğe bıraktığı kara birer lekedir.

Kürt sorunu, esasen demokrasi, özgürlükler ve insan hakları sorunudur. Kalıcı çözüm, yalnızca anayasada değil uygulamada da eşit yurttaşlığın sağlanması, ayrımcılığın önlenmesi ve başka ayrımcılıklara yol açacak etnik temelli her türlü ayrıcalıktan kaçınılması yoluyla sağlanabilir. Hepimize düşen görev Ankara'da, İstanbul'da, İzmir'de hangi insan hakkı için ayağa kalkıyorsak, Şırnak'ta da, Diyarbakır'da da, Lice'de de, Uludere'de de aynı kararlılıkla ayağa kalkmaktır.

Uzunca bir süredir TBMM çatısı altında anayasa değişikliği için kapsamlı bir çalışma yürütülmektedir. Anayasa değişikliğinin amacı daha demokratik, daha özgür, hukukun üstünlüğünü benimsemiş bir toplum ve devlet düzenine kavuşmak olsa gerektir. Bu amaca ulaşılması için anayasa değişikliğinden önce çok daha kolay atılabilecek pek çok adım vardır. Örneğin engizisyon dönemlerini andıran gizli tanıklığın kaldırılması, uygulamada tutuklama zorunluluğu algısı yaratan katalog suçlara ilişkin düzenlemeden vazgeçilmesi, Terörle Mü-

cadele Mahkemeleri'nin lağvedilmesi, Terörle Mücadele Kanunu'nun ilga edilmesi, düşünce, düşünceyi ifade, basın özgürlüğü ve toplantı-gösteri özgürlüğünün önündeki bütün engellerin kaldırılması, basın-da tekelleşmenin önlenmesi, basın emekçilerinin örgütlenmesinin sağlanması, YÖK'ün kaldırılması, üniversitelerin idari ve mali özerkliğe, bilimsel özgürlüğe kavuşturulması, %10 seçim barajının düşürülmesi yol temizliği anlamında akla gelenlerden yalnızca birkaçıdır. Bunlar yapılmadan herkesin çekinmeden düşüncelerini ifade edebileceği ve bu düşüncelerini halka aktaracak kanalları rahatça bulabileceği bir tartışma ortamı yaratılamaz. Oysa demokratik bir anayasa, en geniş katılımı oluşturulabilir.

Anayasa değişikliği tartışmaları sürecinde gündeme gelen ve başkanlık sisteminin demokratik olmasının vazgeçilmez koşulu olan denet ve denge mekanizmalarından arındırılmış *“Türk tipi başkanlık sistemi”* nin, aslında başkanlık sistemi değil kuvvetler birliği esasına dayanan otoriter bir yapılanmayı hedeflediğini tarihi sorumluluğumuzun gereği olarak burada ifade etmek durumundayım.

Son olarak Cumhuriyetin temellerini oluşturan ve Anayasa'da güvencesini bulan laiklik ve Atatürk Milliyetçiliği konusundaki görüşlerimizi de burada paylaşmak istiyorum.

Bugün hem Türkiye hem Ortadoğu, *“din ve mezhep ayrımcılığı”* ve *“ırkçılık”* olmak üzere iki derin fay hattı üzerinde bulunmaktadır. Bizler; kardeşlik, barış, huzur ve güvenli bir gelecek için her türlü din ve mezhep ayrımcılığına ve ırkçılığın her türlüsüne karşı olmak zorundayız. Farklılıkları ayrışmanın bir sebebi değil, zenginleşmenin aracı olarak görmeliyiz. Uyuşmazlıkları değil, ortak menfaatleri öne çıkarmalıyız.

Din düşmanlığını reddeden ancak bir dinin, mezhebin veya inancın diğerine tahakkümünü de kabul etmeyen; egemenliğin ilahi değil, insana ve dolayısıyla millete ait olduğunu benimseyen laiklik anlayışı, demokrasinin, özgürlüklerin, kısacası özgür ve güvenli yaşamının ön koşuludur.

Hangi ırktan, dinden, mezhepten, inançtan, siyasi görüşten geldiğine bakmaksızın toplumda yaşayan her bireyi eşit yurttaş olarak gören Atatürk Milliyetçiliği ise bölünmenin, parçalanmanın, yok olup gitmenin karşısındaki yegâne dayanak noktasıdır.

Tarihten ders alınır ise, tarih tekerrür etmez. Osmanlı İmparatorluğu'nu çok hukukluluk ve her alanda bilimsel düşünceden uzaklaşmış olma çökertmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun küllerinden Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün mucizesiyle doğmuş olan Türkiye Cumhuriyeti için tek gerçek yol gösterici, bilimdir.

Ülkemizde ve bölgemizde üzerinde bulunduğumuz fay hatlarına rağmen sapaşağlam ayakta durabilecek demokratik bir hukuk devleti binasını inşa etmek için laiklik ve Atatürk Milliyetçiliğini özümsemek zorundayız. Ayrıca *“yurtta barış dünyada barış”* ilkesinden vazgeçtiğimiz algısından titizlikle kaçınmak, *“yeni Osmanlıcılık”* gibi maceraperest yaklaşımlardan uzak durmakla yükümlüyüz.

“Yurtta barış” için, her yurttaşımızın *“eşit yurttaş”* olduğunu asla unutmamalıyız. Hiçbir yurttaşımızın, etnik kökeni, mezhebi, dini, inancı, dili, cinsiyeti, rengi yüzünden ayrımcılığa uğramasına asla izin vermemeliyiz. Aynı şekilde, siyasi düşüncesi sebebiyle yurttaşlarımızı *“benden – senden”* diye farklı gruplara veya yüzdelere ayırmamalıyız. Devletin kurum ve kuruluşlarının, bazı yurttaşlara, siyasi düşünceleri nedeniyle baskı uyguladığı, bazılarına ise ayrıcalık tanıdığı algısını yaratacak, yurttaşların arasına kin ve nefret tohumları ekecek uygulamalara hep birlikte karşı çıkmalıyız.

Türkiye'nin demokratikleşme yolculuğunun satır başlarını iyi bilmeliyiz. Örneğin gözaltı sürelerini uzatmak, polise gözaltı yetkisi vermek gibi geçmişin antidemokratik düzenlemelerine öykünmemeli, çözümü daima demokraside aramalıyız. Polis devletini çağrıştıracak her türlü beyanattan, uygulamadan, düzenlemeden uzak durmalıyız. Bazı yurttaşları diğer bazı yurttaşların ihbarcısı yapacak, komşuyu komşunun peşine düşürecek çağrılarda bulunmamalıyız. Toplumsal dayanışmayı yok edecek, muhbirliği özendirecek *“sırdaş polis noktası”* gibi otoriter ve totaliter rejimlere özgü projeler geliştirmeye son vermeliyiz.

Bilime, sanata, özgür düşünce ortamına ve insan haklarının evrensel ölçütlerine hem yurtta hem dünyada sahip çıkmalıyız. Bu suretle Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş devletler ailesinin lider ülkesi olmasını sağlamalıyız. Unutmamalıyız ki Türkiye'nin birkaç gün sonra yapılacak olan G-20 zirvesinde dünyanın önemli ekonomilerinden biri sıfatıyla yer alıyor olması, özgür düşüncede, dolayısıyla bilimde ve sanatta liderliğe ulaşmadığında kalıcı olmayacak; refahın hakça dağıtımı gerçekleşmeyecektir.

Hem ekonomik hem siyasal istikrarın sağlanabilmesi için demokrasi, insan haklarından ve hukukun üstünlüğünden taviz vermeme-
miz gerektiğini bilmeliyiz. “*Üstünlerin hukuku*”nun geçerli kılındığı bir
düzende, istikrardan söz edilemeyeceğini, çünkü böyle bir düzende
herkesin kaderinin siyasi iktidarların keyfine terk edildiğini aklımız-
dan çıkarmamalıyız.

Elbette, dünyanın neresinde zulüm varsa, Sudan’da, Irak’ta, Suri-
ye’de, Mısır’da zulmün karşısında, mazlumun yanında samimiyetle
durmalı, zulme karşı çıkarken, her türlü siyasi hesaptan kaçınmalıyız.
Ancak bunu yaparken hem etkili olabilmek hem de Milletimizi mace-
ralara sürüklememek için dünyayı karşımıza almak yerine, yanımıza
almalı, daima uluslararası hukuk çerçevesinde kalmalıyız. Bir devle-
tin, zulüm karşısında dünya devletlerini harekete geçirebilmesi için,
öncelikle kendi ülkesinde düşünce, ifade, toplantı ve gösteri ve basın
özgürlüklerine ve tüm insan haklarına azami ölçüde saygılı olması ge-
rektiğini asla göz ardı etmemeliyiz.

Sayın Cumhurbaşkanı,

Türkiye Barolar Birliği’nin, “*hukukun üstünlüğü*” kavramını haya-
ta geçirmek için; çoğulcu demokrasiden, insan haklarından, evrensel
hukuktan, özgürlüklerden, barıştan, emekten, halktan ve haktan yana
44 yıldır verdiği mücadele, 80 bin avukat ve 79 baronun madalya gibi
taşıdığı onurlu geçmişimizdir. Bu onurlu geçmişe layık olmaya devam
edeceğimizi huzurlarınızda bir kez daha açıkça ifade ediyor; fedakârca
görev yapan avukat, hâkim ve savcı tüm yargı mensuplarına; başımı-
zın tacı emektar adliye personeline ve kendi adına hüküm veren yar-
gıdan adil yargılamalar bekleyen Milletimizin tüm fertlerine, güler
yüzlü, sağlıklı, mutlu, gelecek kaygısı yaşanmayan, hukuki güvenli, başarılı ve ADİL bir Adli Yıl diliyorum.

En derin saygılarımla.